

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ**

«Менеджмент соціального забезпечення»

(для бакалаврів)

Київ - 2016

Підготовлено доцентом кафедри публічного адміністрування *В.В. Утвенком*

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи (протокол №1 від 29.08. 2016 р.)

Схвалено Вченою Радою Українсько-Азербайджанського інституту соціальних наук та самоврядування (протокол №1 від 31.08.2016 р.)

Утвенко В. В. Навчальна програма дисципліни “Менеджмент соціального забезпечення” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення», вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Соціально-економічні та політичні процеси, які відбуваються в українській державі, зумовили нові підходи до управлінської діяльності в соціальній сфері, яка є однією з найважливіших ознак розвитку громадянського суспільства, ринкових відносин. Адже проголосивши курс на побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися основних державних соціальних стандартів та соціальних гарантій, забезпечити прожитковий мінімум населення, який би відповідав мінімальним потребам людини.

Для України, як і для інших постсоціалістичних країн, що стали на шлях ринкових перетворень, особливо актуальним є знання сучасних тенденцій розвитку соціальної сфери, пізнання сутності законів та закономірностей управління нею, включення соціального ресурсу у здійснювані перетворення, розуміння актуальності регулювання взаємовідносин і взаємодії класів та соціальних прошарків у трансформаційному суспільстві. Динамізм і багатоплановість соціальних змін в окремих країнах та світі загалом породжує нагальну потребу визначення їх сутнісних характеристик, прогнозування тенденцій функціонування й розвитку соціальних відносин, попередження виникнення гострих соціальних конфліктів, а в разі їх появи — окреслення механізмів подолання.

«Менеджмент соціального забезпечення» є однією з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців з соціальної роботи, в галузі державного управління та місцевого самоврядування.

Підготовка фахівців з соціальної роботи має на меті дати слухачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних проблем соціального забезпечення населення, а також соціальної політики держави та органів місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим у програмі вивчення дисципліни «Менеджмент соціального

забезпечення» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр міститься як теоретичний матеріал, так і специфіка застосування отриманих знань та навичок на практиці.

У ході вивчення даного предмету слухачі знайомляться з теоретико-методологічними засадами, об'єктом, предметом, метою та завданнями дисципліни, вивчають сутність, природу та особливості соціального забезпечення та соціальної підтримки населення України. Всебічне опанування даної дисципліни дозволить слухачам **знати:**

- теоретичні основи процесу соціального забезпечення;
- сутність та особливості менеджменту в соціальній сфері (соціального менеджменту);
- еволюцію розвитку управління в соціальній сфері;
- історію розвитку соціального забезпечення (соціального захисту) населення та управління цим процесом в Україні та світі;
- об'єкт, суб'єкт, методи та функції соціального менеджменту;
- систему соціального менеджменту;
- організаційні відносини в системі соціального менеджменту;
- соціальні ресурси менеджменту;
- мотивацію в системі соціального менеджменту;
- інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері;
- цілепокладання в соціальному менеджменті;
- соціальну політику та соціальне управління;
- управління персоналом в соціальному менеджменті;
- управління соціальними процесами та в галузях соціальної сфери;
- особливості здійснення соціального партнерства;
- управління маркетинговою діяльністю в соціальній сфері;
- сучасні технології соціального менеджменту та соціальний самоменеджмент;
- макрорівневий та мікрорівневий механізми менеджменту соціального

забезпечення;

- ефективність соціального менеджменту в сучасному суспільстві;
- особливості менеджменту соціальної служби для молоді;
- співвідношення супервізії та менеджменту соціального забезпечення;
- проектування як специфічний інструмент менеджменту соціального забезпечення;
- особливості професійної діяльності менеджерів соціальної сфери;
- роль соціальної служби як інституціональної основи управління в соціальній сфері;
- соціальні проекти, програми та соціальне планування в соціальній сфері;
- особливості прийняття рішення як функція управління в соціальній сфері;
- організаційний розвиток в соціальній сфері;
- моделі управління соціальною сферою;
- метод аналізу документів у соціальній сфері;
- вимірювання і контроль результатів соціальної роботи;
- зарубіжний досвід управлінських процесів у соціальній сфері.

Отже, програма навчальної дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» спрямована на те, щоб дати слухачам знання теоретичних основ дисципліни та застосування ними здобутих знань, умінь та навичок на практиці.

Дисципліна «Менеджмент соціального забезпечення» викладатиметься з урахуванням найсучасніших інтерактивних методик.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«Менеджмент соціального забезпечення»

№п/п	Назва змістового модуля та теми
	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дисципліни
1	Соціальна сфера в Україні: структура та особливості розвитку. Соціальне забезпечення населення України.
2	Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Закони та принципи соціального менеджменту.
3	Еволюція розвитку управління в соціальній сфері
4	Об'єкт та суб'єкт соціального менеджменту. Методи соціального менеджменту.
5	Система соціального менеджменту
	Змістовий модуль 2. Практичне застосування менеджменту в соціальній сфері
6	Мотивація в системі соціального менеджменту
7	Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері
8	Соціальна політика та соціальне управління
9	Управління персоналом в соціальному менеджменті
10	Соціальне партнерство
11	Сучасні технології соціального менеджменту
12	Соціальний самоменеджмент
13	Макрорівневий та мікрорівневий механізми соціального менеджменту
14	Супервізія та менеджмент соціального забезпечення
15	Планування та проектування як функція менеджменту соціального забезпечення
	Змістовий модуль 3. Особливості управління в соціальній сфері в зарубіжних країнах
16	Становлення та розвиток системи соціального забезпечення в зарубіжних

**Зміст
дисципліни**

«Менеджмент соціального забезпечення»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дисципліни

Тема 1. Соціальна сфера в Україні: структура та особливості розвитку. Соціальне забезпечення населення України.

Сутність поняття “соціальна сфера”. Соціальна сфера в Україні та її складові. Становлення та розвиток соціальної сфери в новітній історії України. Сутність понять “соціальне забезпечення”, “соціальний захист”. Виникнення та розвиток системи соціального забезпечення населення в європейських країнах. Еволюція розвитку системи соціального захисту населення в Україні. Основні принципи соціального забезпечення.

Література [1-4; 6; 8; 13; 14; 22; 24-26; 28; 30]

Тема 2. Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Закони та принципи соціального менеджменту.

Виникнення та становлення соціального менеджменту. Предмет соціального менеджменту. Методологічні засади соціального менеджменту. Методи та функції соціального менеджменту як науки. Закони соціального менеджменту. Принципи соціального менеджменту.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Тема 3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері

Історичні етапи розвитку науки про менеджмент. Еволюція розвитку

управлінської теорії до кінця XIX ст. Становлення та розвиток менеджменту в соціальній сфері в XX — на початку XXI ст. Наукові школи соціального менеджменту. Зародження управлінської діяльності на українських землях. Розвиток управління в соціальній сфері в Україні в Литовсько-Польську та Козацьку добу. Управлінська діяльність в соціальній сфері в Україні в XIX — на початку XX ст. Розвиток управлінської науки в Україні в радянський та пострадянський періоди.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 31]

Тема 4. Об'єкт та суб'єкт соціального менеджменту. Методи соціального менеджменту.

Об'єкт соціального менеджменту. Суб'єкт соціального менеджменту. Підходи, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів та суб'єктів менеджменту соціального забезпечення. Зміст та специфіка методів соціального менеджменту. Самоуправління як метод соціального менеджменту. Принципи самоуправління.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Тема 5. Система соціального менеджменту

Соціальний менеджмент як система. Механізми соціального менеджменту. Основні принципи, задачі та категорії соціального менеджменту. Функції соціального менеджменту. Структура соціального менеджменту. Місія та мета менеджменту соціального забезпечення. Інституційні рівні менеджменту соціального забезпечення. Правові засади соціального менеджменту.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Змістовий модуль 2. Практичне застосування менеджменту в соціальній сфері

Тема 6. Мотивація в системі соціального менеджменту

Сутність та механізми мотивації. Соціально-психологічні аспекти мотивації. Адміністративна мотивація. Співвідношення мотивації і стимулювання. Організація мотивації та стимулювання. Зміни в структурі та змісті трудової мотивації в сучасних умовах. Основні шляхи приведення в дію мотиваційних

ресурсів.

Література [2-5; 9; 10; 14; 24-26]

Тема 7. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері

Сутність інформації, її виробництво, відтворення та використання. Поняття “соціальна інформація”, її джерела та канали циркуляції. Види соціальної інформації. Використання інформаційних технологій в управлінні соціальними процесами. Геоінформаційні технології в соціальному менеджменті.

Література [3; 5; 6; 8-10; 14; 17; 22; 24-27; 31]

Тема 8. Соціальна політика та соціальне управління

Сутність понять “соціальна політика” та “соціальне управління”. Соціальна політика — основа управління соціальними процесами і системами. Головні задачі та напрямки соціальної політики в перехідному постсоціалістичному суспільстві. Основні напрямки соціальної політики органів державної влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку України. Соціальне управління як вид управлінської діяльності в суспільстві.

Література [2; 5; 8; 11; 12; 14; 15; 18-20; 24-26; 28; 30; 32]

Тема 9. Управління персоналом в соціальному менеджменті

Сутність поняття управління персоналом. Система управління персоналом в соціальній сфері. Особливості управління персоналом на підприємствах та організаціях соціальної сфери. Кадрове забезпечення соціальної роботи. Зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері. Фактори ризику в соціальному управлінні.

Література [5-8; 11; 12; 14-17; 24-26; 28; 31]

Тема 10. Соціальне партнерство

Сутність соціального партнерства. Особливості соціального партнерства в соціальній сфері. Місце профспілок у соціальному партнерстві. Роль роботодавців у соціальному партнерстві. Держава та соціальне партнерство. Органи місцевого самоврядування та соціальне партнерство. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування з соціального захисту населення.

Література [2; 3; 5; 7; 8; 11; 12; 14; 15; 24-26; 28; 31]

Тема 11. Сучасні технології соціального менеджменту

Сутність та зміст технологій менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Структура технологій соціального менеджменту. Основні характеристики соціальних технологій. Умови технологізації соціальних процесів. Класифікація соціальних технологій.

Література [1-3; 5; 9; 14; 16; 22; 24-26; 31]

Тема 12. Соціальний самоменеджмент

Сутність соціального самоменеджменту. Причини появи самоменеджменту. Основні напрямки розвитку самоменеджменту в соціальній сфері. Лідерство як якість соціального менеджменту. Утвердження соціальних менеджерів у статусі лідера.

Література [3; 5; 6; 8; 9; 12; 14; 16; 21; 23-26]

Тема 13. Макрорівневий та мікрорівневий механізм соціального менеджменту

Сутність соціальної політики. Соціальна політика як механізм соціального менеджменту. Основні напрями вдосконалення механізму соціального менеджменту на макрорівні. Політичні аспекти макрорівневого механізму соціального менеджменту. Мікрорівневий механізм соціального менеджменту. Процесуальний характер менеджменту соціального забезпечення. Особливості функцій соціального менеджменту на мікрорівні. Управлінська праця менеджерів у соціальній сфері. Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.

Література [3-5; 7; 9; 14; 16; 22; 24-26; 31]

Тема 14. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення

Супервізія як принцип, функція, метод менеджменту соціального забезпечення. Адміністративний та навчальний методи супервізії в менеджменті соціального забезпечення. Процес супервізії. Супервізія та консультування. Оперативний план роботи з персоналом.

Література [3; 5; 8; 12; 14; 16; 24-26]

Тема 15. Планування та проектування як функція менеджменту соціального забезпечення

Сутність планування соціальної роботи. Планування основних видів управлінської діяльності в соціальній роботі. Вимоги до планування соціальної роботи. Модель процесу планування соціальної роботи. Стратегічне планування соціальної роботи. Етапи стратегічного планування. Програмно-цільове управління. Соціальні програми та проекти. Сучасні концепції соціального проектування. Логіка проектування в соціальній сфері. Мета та завдання проекту. Системний підхід в проектуванні соціальної роботи. Проект: структура, компоненти та фактори успішної реалізації. Програма соціальної служби.

Література [2-5; 9; 10; 12; 14; 22; 24-26; 31]

Змістовий модуль 3. Особливості управління в соціальній сфері в зарубіжних країнах

Тема 16. Становлення та розвиток системи соціального забезпечення в зарубіжних країнах. Моделі соціального захисту населення в країнах ЄС.

Особливості формування системи соціального забезпечення (соціального захисту населення) в країнах Європи та Північної Америки наприкінці XIX — XX ст. Соціальний захист населення в зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку. Соціальний захист населення в Німеччині. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки у Франції. Соціальний захист населення Великої Британії. Шведська модель соціального захисту населення. Система управління в соціальній сфері в країнах ЄС. Принцип соціального страхування в зарубіжних країнах. Принцип соціального забезпечення. Принцип допомоги. Принцип соціальної солідарності. Особливості формування моделей соціального захисту населення в країнах ЄС. Континентальна модель. Англосаксонська модель. Скандинавська модель. Південноєвропейська модель.

Література [3; 5; 10; 12; 13; 22; 24-26]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Підготовка студентами рефератів передбачає розвиток навичок самостійного

пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми – довільний.

Реферат виконується на скріплених аркушах паперу формату А4. На титульній сторінці вказуються: назва дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення»; прізвище, ім'я, по батькові студента, номер групи. Реферат має містити план і список літератури та повинен складатися зі вступу, кількох розділів та висновків. На останній сторінці ставиться дата виконання роботи та підпис студента.

У ході підготовки реферату студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. У випадку необхідності слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Розвиток соціальної сфери в сучасній Україні.
2. Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення.
3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері.
4. Методи соціального менеджменту.
5. Система соціального менеджменту.
6. Організаційні відносини в системі соціального менеджменту.
7. Соціальні ресурси менеджменту.
8. Мотивація в соціальному менеджменті.
9. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері.
10. Цілепокладання в соціальному менеджменті.
11. Соціальна політика та соціальне управління.
12. Управління персоналом в соціальному менеджменті.
13. Управління соціальними процесами.

14. Управління в галузях соціальної сфери.
15. Соціальне партнерство.
16. Управління маркетинговою діяльністю в соціальній сфері.
17. Сучасні технології соціального менеджменту.
18. Соціальний самоменеджмент.
19. Макрорівневий механізм соціального менеджменту.
20. Менеджмент в соціальній сфері на мікрорівні.
21. Ефективність соціального менеджменту в сучасному суспільстві.
22. Особливості менеджменту соціальної служби для молоді.
23. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення.
24. Проектування як специфічний інструмент менеджменту соціального забезпечення.
25. Особливості професійної діяльності менеджерів соціальної сфери.
26. Соціальна служба як інституціональна основа управління в соціальній сфері.
27. Соціальні проекти, програми та соціальне планування в соціальній сфері.
28. Прийняття рішення як функція управління в соціальній сфері.
29. Організаційний розвиток в соціальній сфері. Моделі управління соціальною сферою.
30. Моделі соціального захисту населення в зарубіжних країнах.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які галузі належать до соціальної сфери?
2. Розкрийте сутність поняття “соціальне забезпечення”.
3. Яким чином здійснюється соціальний захист населення України?
4. Назвіть основні види соціального управління у відповідності з основними сферами організації суспільства.
5. Назвіть основні закони та принципи соціального менеджменту.
6. Що таке менеджмент соціального забезпечення (соціальний менеджмент)?
7. Розкрийте витоки управлінської діяльності.

8. Висвітліть історичні етапи розвитку науки про менеджмент.
9. Розкрийте основні теоретичні концепції менеджменту соціального забезпечення.
10. Що є об'єктом менеджменту соціального забезпечення?
11. Назвіть основні методи соціального забезпечення.
12. Що включають в себе соціальні методи?
13. Виділіть головні функції соціального менеджменту.
14. Охарактеризуйте систему менеджменту соціального забезпечення.
15. Що таке місія менеджменту соціального забезпечення?
16. Розкрийте сутність поняття “організаційні відносини”.
17. Що таке формальна організаційна структура в соціальному менеджменті?
18. Яку роль займають неформальні організаційні структури в соціальному менеджменті?
19. Дайте визначення поняття “ресурси”.
20. У чому полягає сутність соціальних ресурсів?
21. Покажіть специфічні риси соціальних ресурсів.
22. Розкрийте сутність поняття “мотивація”.
23. Яким чином застосовуються мотиваційні механізми в соціальній сфері?
24. У чому полягає зміст трудової мотивації в соціальному менеджменті?
25. Що таке інформація?
26. Які фактори впливають на інтенсивність використання інформації менеджером?
27. Що таке моніторинг?
28. Розкрийте роль соціального моніторингу в інформаційному забезпеченні соціального менеджменту.
29. Розкрийте сутність поняття “цілепокладання”
30. Що таке цілепокладання в соціальному менеджменті?
31. Як Ви розумієте поняття “дерево цілей”?
32. Що таке соціальна політика?

33. Яким чином соціальна політика впливає на соціальне управління?
34. Висвітліть основні напрямки соціальної політики органів місцевого самоврядування.
35. Розкрийте сутність поняття управління персоналом.
36. Яким чином здійснюється управління персоналом в соціальній сфері?
37. Проаналізуйте зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері.
38. Що таке соціальні процеси?
39. Яким чином здійснюється управління процесами зайнятості?
40. Охарактеризуйте заходи місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо подолання безробіття.
41. Яким чином здійснюється управління в галузях соціальної сфери на місцевому рівні?
42. Висвітліть характерні особливості державного управління в галузі культури.
43. Які органи здійснюють управління соціальним захистом населення?
44. Що таке соціальне партнерство?
45. Яким чином здійснюється соціальне партнерство в сфері соціального захисту населення?
46. Розкрийте характерні особливості взаємодії місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування з соціального захисту населення України.
47. У чому полягає сутність та особливості маркетингу в соціальній сфері?
48. Розкрийте зміст основних етапів маркетингової діяльності в соціальній сфері.
49. Охарактеризуйте джерела фінансових ресурсів організацій соціальної сфери.
50. Якими причинами викликана поява соціальних технологій у сфері соціальних та управлінських відносин?
51. У чому проявляється ефективність соціальних технологій?
52. Розкрийте сутність самоменеджменту.
53. Назвіть основні якості особистості соціального менеджера.
54. Розкрийте зміст якостей лідера соціальної організації.
55. Чому соціальну політику держави можна розглядати як механізм соціального

менеджменту?

56. Дайте розгорнуту характеристику основних інструментів соціальної політики.

57. Якими засобами здійснюється регулювання зайнятості населення?

58. Охарактеризуйте мікрорівневий механізм соціального менеджменту.

59. Охарактеризуйте соціальну організацію як один з найбільш складних видів соціальних систем.

60. Яким чином здійснюється управління соціальним забезпеченням (соціальною роботою) на мікрорівні?

61. Що таке ефективність управління?

62. Які критерії використовуються для визначення соціального менеджменту?

63. Що визначає ефективність діяльності конкретної соціальної організації?

64. Соціальні служби для молоді. Розкрийте зміст поняття.

65. Що таке інновації в соціальних службах для молоді?

66. Назвіть основні форми соціальних інновацій.

67. Розкрийте сутність поняття “супервізія”.

68. Яким чином взаємопов'язані супервізія та менеджмент соціального забезпечення?

69. Яким чином здійснюється соціальне планування в соціальній сфері?

70. Перелічіть головні вимоги до планування соціальної роботи.

71. Розкрийте сутність поняття “проектування”.

72. Яким чином здійснюється проектування в соціальній сфері?

73. Вкажіть головні функції проектування.

74. Розкрийте поняття та мету контролю.

75. Обґрунтуйте значення контролю в соціальній роботі.

76. Проаналізуйте специфіку роботи менеджера в соціальній сфері.

77. Що таке професіоналізм?

78. У чому полягає зміст професіоналізму в соціальній сфері?

79. Розкрийте сутність поняття “соціальна служба”.

80. Вкажіть основні функції соціальних служб.

81. Які існують основні форми соціальної роботи?
82. Які фактори впливають на прийняття рішень в управлінні соціальною сферою?
83. Які принципи лежать в основі організаційного розвитку?
84. Висвітліть характерні особливості управління соціальним захистом населення на обласному рівні.
85. Яким чином здійснюється контроль в соціальній сфері?
86. Накресліть модель оцінювання результатів праці соціальних робітників.
87. Хто був засновником системи державного соціального забезпечення в Європі?
88. Яким чином здійснюється соціальний захист населення у Великій Британії?
89. Назвіть основні принципи соціального захисту населення в зарубіжних країнах.
90. Проаналізуйте континентальну модель соціального захисту населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бех В. П.* Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов; [за наук. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Бега]. - Запоріжжя: Просвіта, 2012. - 571 с.
2. *Борецька Н. П.* Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: моногр. / Н. П. Борецька. - Донецьк: Янтра, 2002. - 352 с.
3. *Бут О. А.* Социальный менеджмент: учеб. пособие / О. А. Бут. – Томск: кафедра ТУ, ТУСУР, 2012. – 177 с.
4. *Дєдов Є. Г.* Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. для студ. спец. "Соціальна робота", "Соціальна педагогіка" / Є. Г. Дєдов; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ: ДЗ "ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2012. - 163 с.
5. *Кнорринг В. П.* Социальное управление. Государство, коллектив, личность:

учеб. / В. П. Кнорринг. - М.: Экзамен, 2008. - 687 с.

6. Лукашевич М. П. Менеджмент соціальної роботи. Теорія і практика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. - К.: Каравела, 2007. - 296 с.

7. Решетников А. В. Процессное управление в социальной сфере: руководство / А. В. Решетников. - М.: Медицина, 2001. - 503 с.

8. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія / М. М. Ружевський; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К.: ІПК ДСЗУ, 2013. - 317 с.

9. Руженський М. М. Соціальний менеджмент: навч. посіб. / М. М. Руженський; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К.: ІПК ДСЗУ, 2011. - 255 с.

10. Социальный менеджмент: учебник для студ. вузов, обуч. по напр. и спец. "Менеджмент" / С. Д. Ильенкова [и др.]. - М.: Банки и биржи: ЮНИТИ, 1998. - 271 с.

11. Социальный менеджмент: учебник по спец. "Гос. и муниципальное управление" / В. С. Афанасьев [и др.]; Академия труда и социальных отношений, Государственная академия управления им. Серго Орджоникидзе. - М.: Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1999. - 384 с.

12. Соціальна робота: Навч. посіб. // Соціальна робота. Книга 2. – К: ДЦССМ, 2002. – 440 с.

13. Социальный менеджмент: учеб. пособие для студ. вузов / Ю. А. Афонин [и др.]; ред. В. Н. Иванов, В. И. Патрушев. - 2.изд., перераб. и доп. - М.: Высшая школа, 2002. - 271 с.

14. Тимошко Г. М. Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. / Г. М. Тимошко. - Ніжин: Лисенко М. М. [вид.], 2011. - 307 с.

15. *Богаевская А. Н.* Социальный менеджмент. Семья и семейная политика: учеб. пособие / А. Н. Богаевская; Институт международного туризма и гостеприимства ДВГУ. - Владивосток: Издательство Дальневосточного ун-та, 2001. - 91 с.
16. *Виноградський М. Д.* Менеджмент в організації: навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – К.: Кондор, 2002. – 654 с.
17. *Власова Т. В.* Менеджмент в соціальній сфері економічних систем: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / Власова Тетяна Валентинівна; Донецький держ. ун-т. - Донецьк, 1999. - 20 с.
18. *Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»* від 05.10.2000 р. №2017-III // ВВР України. – 2000. - №48. – Ст.409.
19. *Закон України «Про прожитковий мінімум»* від 15.07.1999 р. №966-XIV // ВВР України. – 1999. - № 38. – ст. 348.
20. *Закон України «Про соціальні послуги»* від 19.06.2003 р. №966-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http/ zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/966-15](http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/966-15)
21. *Колпаков В. М.* Самоменеджмент: нав.посіб.для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Колпаков. –К.:ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. - 528 с.
22. *Комарова Е. И.* Менеджмент социальной работы: учеб. пособие для вузов / Е. И. Комарова, А. И. Войтенко. – М.: Владос, 2001. – 282 с.
23. *Лукашевич М. П.* Теория и практика самоменеджмента: Учеб.пособ. -2-е изд. – К.: МАУП, 2012. - 360 с.
24. *Матеріали* міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", Одеса, 15 січня 2013 року: [зб. тез] / Одес. нац. політехн. ун-т, гуманіт. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менедж. [та ін.]; [редкол.: В. В. Корнешук (голов. ред.) та ін.]. - О.: Букаєв Вадим Вікторович, 2013. - 246 с.
25. *Матеріали* другої міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", м. Одеса, 15 жовтня 2013 р. / Одес. нац.

- політехн. ун-т, гуманіт. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менедж. [та ін.]; [редкол.: В. В. Корнещук (голов. ред.) та ін.].-О.: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2013.-299 с.
26. *Матеріали* третьої міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", Одеса, 15 травня 2014 р. / Одес. нац. політехн. ун-т, гуманітар. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менеджменту [та ін.]; [голов. ред. В. В. Корнещук]. - Одеса: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2014. - 176 с.
27. *Матвієнко О. В.* Основи інформаційного менеджменту: навч. посіб. / О. В. Матвієнко. –К.: Центр навч. літ., 2004. - 128 с.
28. *Основы* социальной работы: Учебник. – М.: ИНФРА, 2002. – 395 с.
29. *Социальный* менеджмент: опыт, исследования, образование: сб. статей по материалам междунар. конф. / отв. ред. Е. Р. Смирнова-Ярская [и др.]; Саратовский гос. технический ун-т. - Саратов: [б.и.], 2001. - 207 с.
30. *Сташків Б. І.* Гарантії права на соціальне забезпечення: навч. вид. / Б. І. Сташків; Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, каф. труд. права та права соц. забезп. - Чернігів: [б. в.], 2011. - 100 с.
31. *Сучасне* соціальне управління: філософія, методологія, практика: монографія / [Н. Г. Діденко та ін.; за заг. ред. Н. Г. Діденко]; Донец. держ. ун-т упр. - Донецьк: ВІК, 2010. - 375 с.
32. *Топішко Н. П.* Соціальний захист населення як механізм сприяння розвитку суспільства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Топішко Наталія Петрівна; Приват. ВНЗ "Львів. ун-т бізнесу та права". – Л., 2014. - 20 с.
33. *Шавкун І. Г.* Соціальний менеджмент: суб'єкти, особливості, спрямованість // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_38/Gileya38/F11_doc.pdf